

บทความวิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร The Integration of the Buddhadhamma for the Administrative Empowerment

พระศรีคัมภีร์ญาณ, ศ.ดร.

Prof.Dr.Phrasrikamphirayan

ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อคือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารและการเพิ่มพลังการบริหารทั่วไป (๒) เพื่อศึกษาพุทธธรรมสำหรับการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบพลังบริหารเชิงพุทธบูรณาการ โดยในกระบวนการศึกษาค้นคว้านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะค้นหาประเด็นใหม่ แต่มุ่งที่จะคัดเลือกแนวคิดทฤษฎีที่สามารถผสมผสานกันอย่างลงตัวเพื่อสร้างตัวแบบเชิงบูรณาการขึ้นมาใหม่ ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

พุทธธรรมเพื่อการบริหารตนได้แก่ (๑) ขรവാสนธรรม คือ สัจจะ ความจริง ทมะ ฝึกหัด ดัดนิสัยข่มใจ ขันติ ความอดทน เข้มแข็ง จาคะ สละกิเลส สละความสุขสบายและประโยชน์ส่วนตน (๒) คาถากาสลัก คือหลักเลี้ยงคนพาล สังสรรค์บัณฑิต ทำดีเป็นนิจ คิดถึงอนิจจัง (๓) สัมปยุตธรรม คือ อุตตัญญูตา ความรู้จักตน มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณคือความพอดีไม่เกินกำลัง พุทธธรรมเพื่อการบริหารคนได้แก่ (๑) พรหมวิหาร คือเมตตา ความรักความปรารถนาดีให้มีสุข กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข และอุเบกขา ความวางใจเป็นกลางไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง (๒) สังคหวัตถุ คือ ทาน ให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน ปิยวาจา กล่าวคำเป็นที่รักไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี อตถจริยา ขวนขวายช่วยเหลือการทำงานและสมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลายในชนทุกระดับ (๓) สารณียธรรม คือเมตตาทายกรรม ช่วยเหลือกิจด้วยกำลังกายรวมทั้งแสดงความเคารพทางกาย เมตตาวจีกรรม แนะนำสั่งสอนตักเตือนด้วยความหวังดี เมตตามโนกรรม ตั้งจิตปรารถนาดี มองกันในแง่ดีเสมอ สาธารณโภคิตา ให้มีส่วนร่วมใช้สอยทรัพย์สินสาธารณะร่วมกัน สีสสามัญญูตา ประพฤติสุจริตตั้งงามถูกต้องตามระเบียบวินัยเสมอเหมือนกัน และทัญญูสามัญญูตา มีความเห็นดีเห็นงามร่วมกัน (๔) สัมปยุตธรรม คือ ปริสัญญูตา รู้จักชุมชนและรู้กิจที่ประพฤติดต่อกับชุมชนนั้นๆ ปุคคัลญูตา รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลและรู้วิธีที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ พุทธธรรมเพื่อการบริหารงานได้แก่ (๑) อิทธิบาท คือฉันทะ ความพอใจ ใฝ่ใจ

ที่จะทำสิ่งดีงามอยู่เสมอ วิริยะ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย จิตตะ จิตฝึกฝัไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน และวิมังสา ความไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง (๒) วัชชี อปหานิยธรรม คือหมั่นประชุมกัน พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พวกเจ้าวัชชีพึงกระทำ ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นตามธรรมที่วางไว้เดิม สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมาก ไม่ฉุดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารให้อยู่ร่วมด้วย สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชี จัดการรักษาคุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรม (๓) สปัจริยธรรม คือ ธัมมัญญตา รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งเหตุผล อตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ซึ่งจะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ กาลัญญตา รู้เวลาอันเหมาะสมที่จะใช้ในการดำเนินงานเรื่องนั้นๆ เหล่านี้คือพุทธรธรรมเพื่อการบริหาร

การที่จะบริหารงานภายใต้พุทธรธรรมเหล่านี้ย่อมมีประสิทธิภาพได้นั้นคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดต้องเพิ่มพลังบริหารโดยบำเพ็ญไตรสิกขาเพื่อให้เกิดความดีงามทางจิต ซึ่งจะ使人มีพลังพิเศษมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เป็นพลังทางจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส เมื่อคิดก็มีพลัง เมื่อพูดก็มีพลัง เมื่อทำก็มีพลังมากกว่าปกติ ผู้ผ่านการศึกษอบรมกล่อมเกลามาหลักไตรสิกขา มีศรัทธามั่นคงแข็งแรงเกิดจากพินิจใคร่ครวญด้วยตัวเองอย่างถ่องแท้แล้ว มีวิริยะคือความเพียรชอบที่กล้าแกร่ง ไม่ท้อถอยแม้จะประสบปัญหาอุปสรรค มุ่งหน้าไปไม่หยุดหย่อน มีสติมั่นคงต่อเนื่องไม่ขาดตอน ระลึกรู้ตัวระวังมิให้อกุศลจิตเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะประสบอารมณ์น่าพอใจหรืออารมณ์ไม่น่าพอใจ มีสติระลึกรู้ตัวทุกขณะจิต มีสมาธิแน่วแน่มั่นคงเป็นฌานสมาบัติ มีปัญญารู้แจ้งเห็นจริงโลกและปรากฏการณ์ในโลกตามความเป็นจริง การบริหารองค์กรต้องอยู่ในท่ามกลางโลกธรรม ถ้าฐานชีวิตไม่แข็งแรงยอมทำให้ชีวิตเสียศูนย์ได้ทั้งนั้น ได้สิ่งที่น่าพอใจ ดีใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้ ได้สิ่งที่ไม่น่าพอใจ เสียใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้เช่นเดียวกัน การขาดสตินี้เองเรียกว่า “ชีวิตเสียศูนย์หรือขวัญเสีย” คุณวิเศษคือโลกียอภิญญา(หรืออาจถึงขั้นโลกุตตรอภิญญา)ซึ่งได้มาจากการบำเพ็ญไตรสิกขา เป็นฐานชีวิตที่แข็งแรง ทำให้ชีวิตมีภูมิคุ้มกัน มั่นคงไม่เสียศูนย์มีพลังพิเศษมหาศาลที่จะทำอะไรก็ได้ในสถานการณ์ใดก็ได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นักคิดอื่นๆ นำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่มีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างจากพุทธรธรรม เช่น เหล่าจ้อกล่าวถึงการทำตัวเองให้ว่าง ไม่ให้มีความยึดมั่นถือมั่น ทำจิตให้ว่างไม่ยึดติดถือ ในขณะเดียวกันก็ต้องรู้จักประมาณตน โดยมีคติว่า “คนที่ยืนเขย่งเท้าย่อมยืนอยู่ได้ไม่นาน” ความอ่อนน้อมถ่อมตนให้ทำตัว

เหมือนน้ำ บริหารงานโดยใช้พระคุณมากกว่าการใช้วิธีแบบพระเดช ขงจื้อให้ความสำคัญต่อการศึกษานักบริหารต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้ สะสมประสบการณ์ โดยถือคติว่า “เดินทางพันลี้ดีกว่าอ่านหนังสือหมื่นเล่ม” คนจีนโบราณให้ความสำคัญต่ออุทิมภวะที่จะทำให้คนมี(๑)ใจกว้างเหมือนท้องฟ้าอากาศ (๒) หนักแน่นมั่นคงเหมือนปฐพีและขุนเขา (๓) เยือกเย็นเหมือนน้ำในมหาสมุทร แจ็ค เวลช์ เน้นบริหารงานด้วยความไม่ยึดติดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันและสอดคล้องกับสถานการณ์สร้างความคุ้นเคยและผ่อนคลาย ฝึกให้พนักงานสามารถท้าทายความคิดของหัวหน้าได้อย่างสะดวกใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เริ่มด้วยจุดแข็งของตัวเอง เขากล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “บุคคลไม่อาจทำในสิ่งที่เขาไม่มีความสามารถ” เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน ใช้วิธีการเดียวกันคือกระตุ้นให้คิดสร้างสรรค์โดยริ่โครงร่างความคิดเดิมย้อนกลับไปเริ่มต้นคิดใหม่ กระตุ้นให้คิดสร้างสรรค์โดยคิดถึงความเป็นไปได้หรือทางเลือกอื่นๆ สตีเฟน อาร์. โคเวีย กล่าวถึงเรื่องการริเริ่มและรับผิดชอบโดย ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก สร้างคุณูปการต่อกันและกันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจกัน เรียกรวมกันว่า “การสะสมทุนในบัญชีออมใจ” สตีฟ จ๊อบส์ ใช้หลักพระพุทธศาสนาคือมรณสติและอานาปานสติเป็นแรงดลใจในการทำงานเวลาที่ที่ดีที่สุดคือปัจจุบันและปาฏิหาริย์ที่แท้จริงอยู่ในชีวิตประจำวัน หลักการของสตีฟ สอดคล้องกับพระพุทธพจน์ที่ตรัสเป็นครั้งสุดท้ายก่อนปรินิพพาน(ตาย)ว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด” ในขณะเดียวกัน นักบริหารก็ควรทำตนเป็นคนหิวโหยความรู้และพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา

คำสำคัญ : การบูรณาการ, หลักพุทธธรรม, เสริมสร้าง, พลังบริหาร

Abstract

This research is of three objectives : (1) to study the general concepts and theories of administration and empowerment of the administration, (2) to study Buddhadhamma for administration and the Buddhist empowerment of the administration, and (3) to propose the Buddhist integrated model of empowering administration. In this research, it was not aimed at searching for the new topic but choosing the concepts and theories that can be harmoniously utilized to form a new integrated model. The result of the research is as follows:

Buddhadhamma for self-administration is comprised of (1) Gharāvāsa-Dhamma-Sacca: truth and honesty, Dama: taming and training, Khanti: tolerance, Cāga: liberality, (2) Gāthākāslak-not to associating with fools, to associating with the wise, always doing good, thinking of impermanence, (3) Suppurisa-dhamma-Atthaññutā: knowing oneself, Mattaññutā: knowing how to be temperate, Buddhadhamma for man-administration is comprised of (1) Brahmavihāra-Metta: loving-kindness, Karuṇā: compassion, Muditā: sympathetic joy in other's successfulness, Upekkhā: equanimity, (2) Saṅgahavatthu-Dāna: giving support to other, Piyavācā: speaking kindly words, Atthacariyā: rendering services, and Samānattatā: participation and behaving oneself properly in all circumstances, (3) Sāraṇīyadhamma-Mettākāyakamma: bodily giving service to others including offering bodily respect, Mettāvacīkamma: giving amiable instruction and warning, Mettāmanokamma: always showing amiable thought to others, Sādhāraṇabhogitā: sharing any lawful gains with virtuous fellows, Sīlasāmaññatā: keeping without blemish the rules of conduct along with one's fellows, and Diṭṭhisāmaññatā: being endowed with right views along with one's fellows, (4) Suppurisa-dhamma-Parisaññutā: knowing the assembly and the manner to act to such an assembly, Puggalaññutā: knowing the different individual and the way to deal with such an individual, Buddhadhamma for work-administration is comprised of (1) Iddhipāda-Chanda: aspiration, willing to do a good thing, Viriya: perseverance, never giving up, Citta: having an active mind and Vimasā: investigating through wisdom to acquire the way in dealing with things, (2) Vajjī-aparihāniyadhamma: holding regular and frequent meetings, meeting together in harmony, doing their business and duties in harmony, introducing no revolutionary ordinance, breaking up no established ordinance, abide by the original norm and

principles, honour and respect the elders among the Vajjians and deem them worthy of listening to, the women and girls of the families are to dwell without being forced and abducted, honour and worship the Vajjians shrines, monuments and objects of worship, both in central and provincial areas, providing the rightful protection, shelter and support for the Arahants, (3) Suppurisa-dhamma-Dhammaññūtā: knowing the law, principle and logic, Attaññūtā: knowing the meaning and desirous advantage yielded by action, Kālaññūtā: knowing the proper time to be spent in administrating such works. These are the Buddhaddhamma for administration.

In order to effectively implement the Buddhaddhamma in administration, a man as the most essential resource must be empowered by following the Threefold Training so as to purify his mind which will render him a more energy in thinking, speaking and acting than general people. Those who get themselves trained by means of the Threefold Training, possessing a strong faith as a result of the proper scrutiny and energy based on the right effort will not give up despite the numberless hindrances. He will be determined in administrating by the help of the existing continuous mindfulness; neither pleasant nor unpleasant object can affect his mind. Based on that state, his mind becomes mindful, possessing the attainment concentration, absorption and meditative attainments which will give rise to the wisdom in viewing the world and phenomena as they really are. Since the organization-administration is done under the worldly conditions then if the life is not strongly founded, its balance could be uprooted, the pleasant object including the most pleasant mind one gets may cause unmindfulness, the unpleasant object including the most unpleasant mind one gets may also cause unmindfulness. Such an unmindfulness is called ‘the failed life or the lost guardian spirit’, the extraordinary state called mundane superknowledges (it may lead to supramundane superknowledges) derived from training through the Threefold Training becomes a strong foundation of life, once the life possesses the immunity, steadiness and superpower, it will deal with all works effectively and successfully.

Many other scholars’ concepts and theories are similar and different from Buddhaddhamma, Lao Tzu, for instance; he talked about self-emptiness, being void of desire, having in outward deportment a gentle tenderness and modesty based on

the motto ‘one who stands on tiptoe does not last longer’, one should make oneself like water, administering work by means of the more loving-kindness than the force. Confucius laid the great emphasis on education; the administrator must study and accumulate a large number of experiences taking this principle into account that ‘It is better to travel thousand miles than to read ten thousand books’. Chinese people in ancient time paid special attention to the growth making people to have (1) the generous mind like the sky, (2) the steadiness like the earth and mountain, (3) the calmness like the water in the great river. Jack Welch emphasizes work-administration by not clinging to any particular form but by continuously adjusting the form of administration to suit the situations concerned, employees are made to familiarize and encourage in challenging the leader’s ideas. The continuity of teamwork based on what one can perform his job better is supported. In this respect, he said that ‘one cannot do what one is of incapacity’. The same method has been utilized by Edward de Bono in encouraging colleagues to arrive at the creativity by breaking out of the established pattern in order to look at things in a different way. Stephen R. Covey’s concept in administration is about the initiative and responsibility. These two are not influenced by the external environment. One should help each other in order to build familiarity and trust; this is called ‘the Emotional Bank Account’. Steve Jobs was inspired by the mindfulness of death and mindfulness on breathing in Buddhism while working; the best time is the present time and the real miracle is in daily life. Steve Jobs’ principle is in accord with the last word of the Buddha before passing away “Behold now, brethren, I exhort you, saying, “Decay is inherent in all component things, Work out your salvation with diligence”. In the same time the administrator should act as if he is a knowledge-hunger and keen on learning all the times.

Keywords : Integration, Buddhadhamma, Administrative, Empowerment

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร” เกิดจากการที่ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรต่างๆ มีความซับซ้อนแก้ไขได้ยาก จึงมีประเด็นที่เป็นปัญหาการวิจัยในที่นี่ ๓ ประการ คือ

ประการที่ ๑ สถานการณ์โลกปัจจุบันมีความซับซ้อน การบริหารองค์กรหรือองค์กรจะใช้แนวคิดทฤษฎีตามหนังสือตำราอย่างเดียวยังพอที่จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพบรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ ?

ประการที่ ๒ องค์กรหนึ่งผลิตสินค้าชนิด ก.ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ มีผู้จัดการที่เก่ง รองผู้จัดการและผู้ช่วยผู้จัดการก็เก่ง ทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาบริหารธุรกิจ พนักงานทุกคนเป็นบุคคลคุณภาพ ผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ทำให้ผลประกอบการดีมีกำไรมาตลอด แต่ปีนี้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจโลกก็อยู่ในภาวะถดถอย ทำให้องค์กรนี้ประสบภาวะขาดทุน ถามว่า “จะแก้วิกฤติการณ์นี้ขององค์กรได้อย่างไร? ต้องไปเรียนวิชาบริหารธุรกิจเพิ่มเติมหรือไม่ ? ต้องจ้างที่ปรึกษาทางธุรกิจหรือไม่ ? และนอกจากชุดความรู้ด้านการบริหารแล้ว มีชุดความรู้อื่นอีกหรือไม่ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาวิกฤตินี้ ?”

ประการที่ ๓ พระพุทธเจ้าทรงเป็นนักบริหารที่ประสบความสำเร็จวางต้นแบบด้านการบริหารไว้ (Best Practice) ซึ่งนักบริหารในปัจจุบันได้นำมาเป็นหลักในการบริหารงานทั่วไป ทำให้มีการตั้งข้อสังเกตว่า พระพุทธองค์ทรงมีวิธีการอะไรที่จะเป็นการเพิ่มพลังการบริหาร ? และพระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญต่ออะไรก่อนระหว่างการลงทุนลงมือทำหน้าที่บริหารงานในองค์กรกับการพัฒนาตนให้มีคุณภาพ ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารทั่วไป
๒. เพื่อศึกษาพุทธธรรมสำหรับการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบพลังบริหารเชิงพุทธบูรณาการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมเพื่อการบริหารตนประกอบด้วย

(๑) ขรവാสนธรรม คือสัจจะ ความจริง ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ตัดนิสัย ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร จาคะ ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน

(๒) คาถากาสลัก คือ จข ทุชชนสัสคัค หลีกเลี้ยงคนพาล ภาว สาธุสมาคัม สัณสเรศบัณชิตกร ปุณณมโหระตัม ทำดีเป็นนิจ สร นิจจนนิจจตุ คิดถึงอนิจจัง

(๓) สปัจริยธรรม คือออตตัญญูตา ความรู้จักตน มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณคือความพอดี ไม่เกินกำลัง นี่คือนิพพานเพื่อการบริหารตน

การที่จะทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน คนต้องเพิ่มพลังบริหาร โดยบำเพ็ญไตรสิกขาเพื่อให้เกิดความตั้งงามทางจิต ซึ่งจะ使人มีพลังหรือพลังพิเศษมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เป็นพลังทางจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส เมื่อคิดก็มีพลัง เมื่อพูดก็มีพลัง เมื่อทำก็มีพลัง มากกว่าปกติ ผู้ผ่านการศึกษอบรมกล่อมเกลามาหลักไตรสิกขา มีศรัทธามั่นคงแข็งแรงโดยไม่ต้องอิงอาศัยปัจจัยภายนอกมากระตุ้นเตือน เป็นศรัทธาที่เกิดจากพินิจใคร่ครวญด้วยตัวเองอย่างถ่องแท้แล้ว เป็นความเชื่อที่ไม่ต้องเชื่อใคร(อัสสัทธา) จึงเป็นศรัทธาที่มีพลังมหาศาล มีวิริยะคือความเพียรเกิดจากภายในโดยไม่มีปัจจัยภายนอกมากระตุ้นเตือน เป็นความเพียรชอบที่กล้าแกร่งไม่ทอดถอยแม้จะประสบปัญหาอุปสรรค มุ่งหน้าไปไม่หยุดหย่อน มีสติมั่นคงต่อเนื่องไม่ขาดตอน ระลึกรู้ตัวระวังมิให้อกุศลจิตเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะประสบอารมณ์น่าพอใจ(อิฏฐารมณ์)หรืออารมณ์ไม่น่าพอใจ(อนิฏฐารมณ์) มีสติระลึกรู้ตัวทุกขณะจิต เป็นฐานทำให้โยนิโสมนสิการ(การใคร่ครวญโดยถ้อยคำ)ได้ทำหน้าที่คัดกรองอารมณ์ภายนอกที่ผ่านเข้ามาทางทวารทั้งหลายนี้อย่างเป็นต้น เพื่อมิให้อารมณ์เหล่านั้นมาทำให้จิตเศร้าหมอง มีสมาธิแน่วแน่นมั่นคงเป็นฉานสมาบัติ มีปัญญารู้แจ้งเห็นจริงโลกและปรากฏการณ์ในโลกตามความเป็นจริง เพราะพระพุทธศาสนาถือว่า การบริหารองค์กรเป็นเรื่องจริงในวิถีชีวิตการทำงาน อยู่ในท่ามกลางโลกธรรมคือการได้(ลาภ) สูญเสีย(อลาภ) ได้ยศ(ยศ) เสื่อมยศ(อยส) ตีเตียน(นินทา) สรรเสริญ(ปัสสา) ความสุข(สุข) ความทุกข์(ทุกข์) เปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาระหว่างสิ่งที่น่าพอใจ(อิฏฐารมณ์)กับสิ่งที่ไม่น่าพอใจ(อนิฏฐารมณ์)ตลอดเวลา ซึ่งไม่ว่าจะได้สิ่งที่น่าพอใจหรือสิ่งที่ไม่น่าพอใจ ถ้าฐานชีวิตไม่แข็งแกร่งย่อมทำให้ชีวิตเสียศูนย์ได้ทั้งนั้น ได้สิ่งที่น่าพอใจ ดีใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้ ได้สิ่งที่ไม่น่าพอใจ เสียใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้เช่นเดียวกัน การขาดสตินี้เองเรียกว่า “ชีวิตเสียศูนย์” หรือคนโบราณเรียกว่า “ขวัญเสีย”

คุณวิเศษคือโลกียอภิญญา(หรืออาจถึงโลกุตตรอภิญญา)เป็นฐานที่แข็งแกร่งจะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตไม่ให้เสียศูนย์ซึ่งจะเป็นเหตุทำให้ชีวิตนี้มีพลังพิเศษมหาศาลที่จะทำอะไรก็ได้ในสถานการณ์ใดก็ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารองค์กรเป็นเรื่องจริงในวิถีชีวิตการทำงาน อยู่ในท่ามกลางโลกธรรมคือการได้(ลาภ) สูญเสีย(อลาภ) ได้ยศ(ยศ) เสื่อมยศ(อยส) ตีเตียน(นินทา) สรรเสริญ(ปัสสา) ความสุข(สุข) ความทุกข์(ทุกข์) เปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาระหว่างสิ่งที่น่าพอใจ(อภิญญารมณ์) กับสิ่งที่ไม่น่าพอใจ(อนิฏฐารมณ์)ตลอดเวลา ซึ่งไม่ว่าจะได้สิ่งที่น่าพอใจหรือสิ่งที่ไม่น่าพอใจ ถ้าฐานชีวิตไม่แข็งแกร่งย่อมทำให้ชีวิตเสียศูนย์ได้ทั้งนั้น ได้สิ่งที่น่าพอใจ ตีใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้ ได้สิ่งที่ไม่น่าพอใจ เสียใจมากเกินไปอาจทำให้ขาดสติได้เช่นเดียวกัน การขาดสตินี้เองเรียกว่า “ชีวิตเสียศูนย์” หรือคนโบราณเรียกว่า “ขวัญเสีย” คนแม้จะมีความรู้ความเชี่ยวชาญมาก แต่ถ้าขาดฐานชีวิตโลกียอภิญญา(หรืออาจถึงโลกุตตรอภิญญา)แล้วถือว่าไม่มีภูมิคุ้มกันชีวิต เมื่อประสบกับโลกธรรมก็อาจทำให้เสียศูนย์ได้ ซึ่งจะทำให้หมดโอกาสใช้วิชาการและวิชาชีพในการบริหารองค์กร

นักคิดด้านบริหารทั่วไปได้แสดงหลักการวิธีการการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารตนสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เช่น เหล่านี้กล่าวถึงการทำให้ตัวเองให้อ่อน ไม่ให้มีความยึดมั่นถือมั่น ทำจิตให้ว่างไม่ยึดติดถือเป็นการปลดปล่อยเรื่องที่จะมารบกวนจิตใจให้เศร้าหมอง ทำจิตให้ปลอดโปร่งเบาสบาย มีสมาธิซึ่งจะก่อให้เกิดพลังมหาศาล ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้จักประมาณตน ดำเนินชีวิตโดยอยู่บนฐานของตัวเองจริง โดยมีคติว่า “คนที่ยืนเขย่งเท้าย่อมยืนอยู่ได้ไม่นาน” ความแข็งแกร่งภายในตนเป็นคุณสมบัติของนักบริหาร ขงจื้อให้ความสำคัญต่อการศึกษา นักบริหารต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้ สะสมประสบการณ์โดยถือคติว่า “เดินทางพันลี้ดีกว่าอ่านหนังสือหมื่นเล่ม” ในด้านการบริหาร คนจีนโบราณให้ความสำคัญต่ออู่ภาวะ เห็นได้จากกรณีขงเบ้ง จิวยี่ ผู้เป็นจอมทัพ จิวยี่โกรธประกาศก้องด้วยความปวดร้าว เกิดความคับแค้นจนกระทั่งสิ้นใจตาย อู่ภาวะนี้จะทำให้คนมี

(๑) ใจกว้างเหมือนท้องฟ้าอากาศ

(๒) หนักแน่นมั่นคงเหมือนปฐพีและขุนเขา

(๓) เยือกเย็นเหมือนน้ำในมหาสมุทร

ความสำเร็จของการบริหารตนจึงขึ้นอยู่กับความควบคุมตัวเอง ดังที่ขงเบ้งกล่าวว่า “อันวิถีแห่งความปิติและความโกรธนั้น มิควรปิติในสิ่งที่มิควรปิติ มิควรโกรธในสิ่งที่มิควรโกรธ ในระหว่างความปิติและความโกรธ จะต้องมีความกระฉ่างในขอบเขตให้ชัดเจน ด้านความโกรธ มิควรโกรธจนทำร้ายผู้บริสุทธิ์ ด้านความปิติ มิควรปิติจนละเว้นผู้ที่ควรสังหาร”

แจ๊ค เวลชู้และเข้าใจหลักไตรลักษณ์อย่างลึกซึ้งจึงบริหารงานด้วยความไม่ยึดติดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นการทำงานรวดเร็วและเรียบง่าย ไม่ให้มีความซับซ้อนซึ่งจะยากต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง สตีเฟ่น อาร์. โควีย์กล่าวถึงเรื่องโปรแอกทีฟคือการริเริ่มและรับผิดชอบโดยไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก สังคมภายนอกจะให้ความสนใจหรือไม่ให้ความสนใจก็ไม่ได้มีผลทำให้บริหารงานของเขาตลอดประสิทธิภาพลง สร้างจินตนาการขึ้นในใจแล้วลงมือทำให้เกิดขึ้นจริงๆ โดยอยู่บนหลักคิดว่า “ทุกอย่างเกิดจากการสร้าง ๒ ครั้ง” บริหารและดำเนินการตามลำดับความสำคัญ สตีฟ จ๊อบส์ใช้หลักพระพุทธศาสนาคือมรณสติและอานาปานสติเป็นแรงดาลใจให้ใส่ใจงานที่ทำอยู่ประจำวัน เวลาที่ดีที่สุดคือปัจจุบันและปาฏิหาริย์ที่แท้จริงอยู่ในชีวิตประจำวัน สตีฟทำงานสอดคล้องกับพระพุทธพจน์ที่ตรัสเป็นครั้งสุดท้ายก่อนปรินิพพาน(ตาย)ว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด” ในขณะเดียวกันก็ทำตนเป็นคนหิวโหยความรู้และพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา

พุทธธรรมเพื่อการบริหารคนประกอบด้วย

(๑) พรหมวิหาร คือ เมตตา ความรักความปรารถนาดีให้มีความสุข กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข และอุเบกขา ความวางใจเป็นกลางในสถานการณ์โดยไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

(๒) สังคหัตถ์ คือ ทาน ให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน ปิยวาจา กล่าวคำเป็นที่รักสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี อตถจริยา ขวนขวายช่วยเหลือการงาน และสมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลายในชนทุกระดับ

(๓) สารณียธรรม คือ เมตตาทายกรรม ช่วยเหลือกิจด้วยกำลังกายรวมทั้งแสดงความเคารพทางกาย เมตตาวจีกรรม แนะนำสั่งสอนตักเตือนด้วยความหวังดี เมตตามโนกรรม ตั้งจิตปรารถนาดีมองกันในแง่ดีเสมอ สาธารณโภคิตา ให้มีส่วนร่วมใช้สอยทรัพย์สินสาธารณะร่วมกัน สีสสามัญญตา ประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัยเสมอเหมือนกัน และทัญญูสามัญญตา มีความเห็นดีเห็นงามร่วมกัน

(๔) สปัปฺริสธรรม คือ ปริสัณญตา รู้จักชุมชนและรู้กิจที่ว่าจะประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ ปุคคัลลัญญตา รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลและรู้วิธีที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ เหล่านี้คือพุทธธรรมเพื่อการบริหารคน

การที่จะทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน คนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารต้องเพิ่มพลังบริหารโดยบำเพ็ญไตรสิกขาเพื่อให้เกิดความตั้งทางจิต ซึ่งจะ使人มีพลังพิเศษมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เป็นพลังทางจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส เมื่อคิดก็มีพลัง เมื่อพูดก็มีพลัง เมื่อทำก็มีพลังมากกว่าปกติ ผู้ผ่านการศึกษาอบรมกล่อมเกลามาหลักไตรสิกขาย่อมได้คุณวิเศษคือโลกียอภิญญา(หรืออาจถึงโลกุตตรอภิญญา)ซึ่งเป็นฐานที่แข็งแกร่งจะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตไม่ให้เสียศูนย์ซึ่งจะเป็นผลทำให้ชีวิตนี้มีพลังพิเศษมหาศาลที่จะทำอะไรก็ได้ในสถานการณ์ใดก็ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารองค์กรเป็นเรื่องจริงในวิถีชีวิตการทำงาน

นักคิดด้านบริหารทั่วไปได้แสดงหลักการวิธีการการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารคนสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เช่น เหลาจื่อกล่าวถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้ทำตัวเหมือนน้ำ เหลาจื่อกล่าวว่า “ความดีอันสูงส่งที่สุดนั้นคล้ายกับน้ำ น้ำให้คุณแก่สรรพสิ่ง แต่มิได้แย่งชิงสิ่งใด น้ำตั้งตนอยู่ในที่ต่ำ อันทุกคนรังเกียจเหยียดหยาม” นักบริหารต้องปฏิบัติตัวเหมือนน้ำนั่นคือ มีความเย็น สามารถปรับตัวแทรกไปได้ทุกซอกทุกมุมโดยไม่มีขีดจำกัด อ่อนน้อมถ่อมตนเหมือนน้ำที่อยู่ในที่ต่ำเสมอ นักบริหารไม่ควรเข้าไปจัดการ แต่ควรให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น โดยการคอยเฝ้าติดตามดูไม่ให้มีเหตุปัจจัยใดๆ มาทำให้เป็นไปผิดเส้นทาง “บริหารก็คือมองในภาพรวม ดูไปรอบๆ คอยเป็นพี่เลี้ยง ไม่เข้าไปสั่งการยุ่งเกี่ยวโดยไม่จำเป็น ซึ่งขงจื้อก็กล่าวในทำนองเดียวกัน อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพนบนอบผู้ใหญ่ เมตตากรุณาต่อผู้อื่น รูปแบบการบริหารที่สมบูรณ์เกิดจากการผสมผสานระหว่างศาสตร์กับศิลป์อย่างลงตัว บทเรียนจากวรรณกรรมสามก๊กในประเด็นนี้ก็คือกรณีเล่าปี่เดินทางไปหาขงจื้อที่กระท่อมถึง ๓ ครั้งเพื่อเชิญให้เป็นที่ปรึกษา เล่าปี่เจ็ดชุดผู้มีปัญญาและมีความอ่อนน้อมถ่อมตน แม้จะมีศักดิ์ที่สูงกว่าขงเบ้งก็ไม่ถือตัว เพราะปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่า ขงเบ้งเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญในศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน โดยเฉพาะหลักในการศึกษานิสัยคนที่ว่า ยุแหย่ลองใจด้วยความผิดและความถูก ด้วยเรื่องดีและเรื่องร้ายเพื่อหยั่งรู้คตินิยม บริภาษให้จนมุมเพื่อหยั่งรู้ปฏิภาณ สอบถามซักไซ้เรื่องกลยุทธ์หรือกลอุบายเพื่อหยั่งรู้ปัญญา บอกกล่าวเคราะห์ภัยเพื่อหยั่งรู้ความกล้า มอมเมาด้วยสุราเพื่อหยั่งรู้นิสัย ให้เพียบพร้อมด้วยลาภยศเพื่อหยั่งรู้ความสุจริต มอบหมายงานให้ทำในเวลาที่ยากัดเพื่อหยั่งรู้สัจจะ

แจ๊ค เวลช์ บริหารคนด้วยการสร้างความคุ้นเคยและผ่อนคลาย ฝึกให้พนักงานสามารถท้าทายความคิดของหัวหน้าได้อย่างสะดวกใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ระดมสมองกับผู้ร่วมงานและหัวหน้า จัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น (๓)เสนอให้มีการสังสรรค์ร่วมกันบ้าง

เป็นครั้งคราว ทำให้พนักงานในองค์กรผ่อนคลาย ขจัดขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการ กำจัดระบบราชการ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมให้มากขึ้น ให้ทุกคนมีอิสระที่จะพูด เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโนให้ความสำคัญกับสมอง และทักษะการคิด กระตุ้นให้คนเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น กระตุ้นให้คิดสร้างสรรค์โดยรู้หรือโครงร่างความคิดเดิมย้อนกลับไปเริ่มต้นคิดใหม่ กระตุ้นให้คิดสร้างสรรค์โดยคิดถึงความเป็นไปได้หรือทางเลือกอื่นๆ ในขณะที่สตีเฟน อาร์. โควีย์เน้นสร้างคุณูปการต่อกันและกันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจกัน เรียกวิธีการนี้ว่า “การสะสมทุนในบัญชีออมใจ” บริหารโดยให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่างช่วยกันขับเคลื่อนองค์กร

พุทธธรรมเพื่อการบริหารงานประกอบด้วย

(๑) อิทธิบาท คือ ฉันทะ ความพอใจ ใฝ่ใจที่จะทำสิ่งดีงามอยู่เสมอ วิริยะ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง จิตตะ จิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลอยไป และวิมังสา ความไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

(๒) วัชชูปธานิยธรรม คือหมั่นประชุมกัน พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจ ที่พวกเจ้าวัชชีพึงกระทำ ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมันตามธรรมที่วางไว้เดิม สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมาก ไม่จุดศรัทธาขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชี จัดการรักษาคุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรม

(๓) สัมปยุตธรรม คือ ธัมมัญญตา รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งเหตุผล อุตถัญญตา รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ซึ่งจะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ กาลัญญตา รู้เวลาอันเหมาะสมที่จะใช้ในการดำเนินงานเรื่องนั้นๆ เหล่านี้คือพุทธธรรมเพื่อการบริหารงาน

การที่จะทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน คนต้องเพิ่มพลังบริหาร โดยบำเพ็ญไตรสิกขาเพื่อให้เกิดความดีงามทางจิต ซึ่งจะ使人มีพลังหรือพลังพิเศษมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เป็นพลังทางจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส เมื่อคิดก็มีพลัง เมื่อพูดก็มีพลัง เมื่อทำก็มีพลัง มากกว่าปกติ ผู้ผ่านการศึกษอบรมกล่อมเกลามาหลักไตรสิกขาย่อมได้คุณวิเศษคือโลกียอภิญญา (หรืออาจถึงโลกุตตรอภิญญา)ซึ่งเป็นฐานที่แข็งแกร่งจะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตไม่ให้เสียศูนย์ซึ่งจะเป็นผลทำให้ชีวิตนี้มีพลังพิเศษมหาศาลที่จะทำอะไรก็ได้ในสถานการณ์ใดก็ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารองค์กรเป็นเรื่องจริงในวิถีชีวิตการทำงาน

นักคิดด้านบริหารทั่วไปได้แสดงหลักการวิธีการการบริหารและการเพิ่มพลังบริหารคนสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เช่น เหล่าจื้อสอนให้บริหารงานโดยใช้พระคุณ(Soft Control)มากกว่า

การใช้วิธีแบบพระเดช(Hard Control) เหล่านี้กล่าวว่า “ปราชญ์ย่อมกระทำด้วยการไม่กระทำ เทศนาด้วยการไม่เอ่ยวาจา การงานทั้งหลายก็สำเร็จลุล่วงลง ท่านให้ชีวิตแก่สรรพสิ่ง แต่มิได้ถือตัวเป็นเจ้าของ ประกอบกิจยิ่งใหญ่ แต่มิได้ประกาศให้โลกรู้ เหตุที่ท่านไม่ปรารถนาในเกียรติคุณ เกียรติคุณของท่านจึงดำรงอยู่ไม่สูญหาย” ในขณะที่ขงจื๊อกล่าวถึงการสื่อสารกันแบบ ๒ ทิศทางอย่างเข้าใจกันและกัน หลีกเลี่ยงการให้สัญญาล่วงหน้าว่าจะให้สิ่งนั้นสิ่งนี้หรือทำที่ว่าจะให้สิ่งนั้นสิ่งนี้ก่อนที่จะลงมือทำงานในการบริหารงานนั้น เพื่อให้ได้รับองค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างรอบด้าน ควรขอคำแนะนำจากผู้รู้ตั้งกรณีใจของคำแนะนำจากชุมชนฮกในการทำศึกสงครามกับอ้วนเสี้ยวซึ่งมีกำลังทหารมากกว่า

แจ๊ค เวลช์ เห็นว่า ประสิทธิภาพทางการบริหารขึ้นอยู่กับความถนัด ความขยัน และความรู้เรื่องนั้นๆ ทำอะไรก็ตามต้องเริ่มด้วยจุดแข็งของตัวเอง เขากล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “บุคคลไม่อาจทำในสิ่งที่เขาไม่มีความสามารถ” ต้องรู้และเข้าใจโลกว่า สรรพสิ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง การบริหารงานต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต้องขยันและคิดจะทำตลอดเวลา ในขณะที่สตีเฟ่น อาร์. โควีย์ ก็กล่าวถึงหลักการบริหารในทำนองเดียวกันว่า “จงเริ่มทำก่อนและรับผิดชอบต่อเนื่อง (Be-Proactive) เหมือนกับอธิบาธรรมข้อฉันทะคือความพอใจใคร่ที่จะทำและความพอใจใฝ่ดีงาม(กัตตุกัมยตา-ฉันทะและธัมมฉันทะ)

ตามหลักพระพุทธศาสนา ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านบริหารขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ๒ ส่วนหลักคือ

(๑) แนวคิดทฤษฎีเชิงบูรณาการเพื่อการบริหาร ซึ่งเป็นหลักวิชาการและวิชาชีพ

(๒) นักบริหารผู้ผ่านการฝึกฝนอบรมตามหลักไตรสิกขา

ดังนั้น ในโลกปัจจุบัน นักบริหารที่สมบูรณ์แบบ นอกจากต้องมีความรู้ศาสตร์และศิลป์ด้านการบริหารรวมทั้งวิทยาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมอย่างน้อยก็ควรจะเป็นกัลยาณชน คือเป็นคนดีมีศีลธรรมตามหลักศาสนา มีสติปัญญาเข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง รู้วิชาชีวิต มีวุฒิภาวะ มีจิตใจที่หนักแน่น อ่อนโยนเหมาะแก่การใช้สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์

บรรณานุกรม

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. วิมุตติมรรคของพระอุปติสสะ แปล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระธรรมปทัฏฐกถา แปล ภาค ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____. มงคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๓ ตอน ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

_____. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๑ ตอน ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๑ ตอน ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๒ ตอน ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

_____. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๒ ตอน ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ

ก่อกัดดี ไชยรัศมีศักดิ์. อ่านสามก๊ก ถกบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บุ๊คส์สไมล์, ๒๕๕๒.

เกร์ แกเกล็ด(ผู้เขียน), พ.ท.วีรจิต กลัมพะสุต (ผู้แปลและเรียบเรียง). ศิลปะการบริหาร.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.อาร์.อินฟอร์เมชัน แอนด์ พับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๔๘.

_____. ตำราพิชัยสงครามของซุนวู ควบศิลปะการบริหาร SunTzu's THE ART OF WAR.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.อาร์.อินฟอร์เมชัน แอนด์ พับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๔๘.

ขงเบ้ง (ผู้ประพันธ์), อมร ทองสุก (ผู้แปลและเรียบเรียง). ตำราพิชัยสงครามขงเบ้ง. กรุงเทพมหานคร:

บริษัท ชูณหวัดร จำกัด, ๒๕๕๐.

ขงเบ้งหรือจูกัดเหลียง (ผู้เขียน), จางเทียนฟู (ผู้ถอดความ), ทำนุ นวยุค (ผู้แปลและเรียบเรียง).

ยอดขุนพลจากปัญญาขงเบ้ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๒.

คะมิโอะ โอกะ (ผู้เขียน), จินนี่ สาระโกเศศ (ผู้แปล). **เปลี่ยนตัวเองใหม่ใน ๕ นาที**, พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วงกลม, ๒๕๕๔.

การอล เคนเนดี(ผู้เขียน), สมพงษ์ สุวรรณจิตกุล (ผู้แปลและเรียบเรียง). **รวมความคิด ๔๕** guru.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ผู้จัดการ, ๒๕๕๗.

จอห์น ฮยองจิน มุน (ผู้เขียน), ภัททิรา จิตต์เกษม (ผู้แปล). **SAMSUNG'S WAY** วิธีแห่งผู้ชนะ, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๕๖.

เจ เอลเลียต และวิลเลียม แอล. ไชมอน (ผู้เขียน), นรา สุภัคโรจน์ (ผู้แปล). **วิธีแห่งสติฟ จ๊อบส์.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ awake book, ๒๕๕๔.

แจ๊ค เทราร์ (ผู้เขียน), ปิยะคุณ กัลยาณมิตร (ผู้แปลและเรียบเรียง). **ยุทธศาสตร์สไตส์เทอร์ราท์.**

กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์. บีชีเนส, ๒๕๔๘.

ต้นกล้า นัยนา. **พลิกชีวิต ง่ายนิดเดียว.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๘.

दनัย จันท์เจ้าฉาย (ผู้แปลและเรียบเรียง), Stephen R. Covey (ผู้เขียน). **อุปนิสัยที่ ๘: The 8th**

HABIT, พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ดีเอ็มจี, ๒๕๔๘.

ทศ คณนาพร วชิระ จิง และสุธีรัตน์ อินจิโน. **เป็นหนึ่งในเหมือนใครสไตส์สติฟ จ๊อบส์.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอนเซ็ปท์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๔.

ทองแถม นาถจำนง. **เคล็ดลับแห่งการพิเคราะห์และใช้คน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๙.

นุชนาฏ เนตรประเสริฐ (ผู้แปล), EDWARD DE BONO (ผู้เขียน). **Think Before Its Too Late** คิดทลายกรอบดั้งเดิมเพิ่มพลังสร้างสรรค์, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เนชั่นบุ๊คส์, ๒๕๕๓.

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์(ผู้เขียน), รศ.ดร.กนลา สุขพานิช ขันทองปราบ(ผู้แปลและเรียบเรียง). **การบริหาร** **การจัดการสังคมแห่งอนาคต.** กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์.บีชีเนส เพรส, ๒๕๔๖.

พจนา จันทรสันติ (ผู้แปลและเรียบเรียง). **วิธีแห่งเต๋า**, พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๒๕.

พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธวิธีบริหาร.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิณม, ๒๕๕๕.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต-บรรณาธิการแปล). **วิมุตติมรรคของพระอุปัชฌาย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับบันทึกธรรมประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

แมรี บัฟเฟตต์และเดวิด คลาร์ก (ผู้เขียน), นรา สุภัคโรจน์ (ผู้แปล). **Warren Buffet's MANAGEMENT SECRET: เคล็ดลับการบริหารของวอร์เรน บัฟเฟตต์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โพสท์พับลิชชิง จำกัด, ๒๕๕๓.

โรเบิร์ต สเลเตอร์ (ผู้เขียน), Inno (ผู้แปลและเรียบเรียง), **29 เคล็ดลับผู้นำจากแจ็ก เวลช์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๖.

ศรชัย จาติกวณิช และประสิทธิ์ชัย วีระยุทธวิไล (ผู้แปลและเรียบเรียง), Jeffrey A. Krames (ผู้เขียน). **กลยุทธ์เหนือผู้นำ, JACK WELCH: JACK WELCH AND THE 4E'S OF LEADERSHIP**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๔๙.

สงกรานต์ จิตสุทธิภากร (ผู้แปลและเรียบเรียง), Stephen R.Covey (ผู้เขียน). **THE 7 HABITS OF HIGHLY EFFECTIVE PEOPLE; 7 อุปนิสัยพัฒนาสู่ผู้มีประสิทธิผลสูง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๗.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). **มงคลยอดชีวิต ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

สิทธิศักดิ์ ศรีธรรมวัฒนา. **บริหาร HR อย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ริงค์ บิยอนด์ บุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๔.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๘.

สุภาณี ปิยพสุนทรา. **เจาะลึกยุทธวิธีการจัดการจากสามก๊ก ๑**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ นานมี
บุ๊คส์, ๒๕๓๗.

หลี่เพยและโจเค่อซี (ผู้เขียน), บุญศักดิ์ แสงระวี (ผู้เรียบเรียง). **บริหารงานด้วยกลยุทธ์สามก๊ก**.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท สารมวลชน จำกัด, ๒๕๓๕.

หลอกวันจง (ผู้เขียน), ทานู นวยุค (ผู้แปล). **สามก๊กฉบับห้าวะทิ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๘.

อินนอฟ (Innov-ผู้แปล), Jeffrey Krames (ผู้เขียน). **ทางของเวลช์ THE WELCH WAY: ๒๔**
บทเรียนจากแจ็ก เวลช์ CEO ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก. กรุงเทพมหานคร: เนชั่นบุ๊คส์,
๒๕๔๗.

อุดม ไพรเกษตร (ผู้แปล), Peter F.Drucker และ Joseph A.Maciarlenello (ผู้เขียน). **เดอะ เดลี่**
ดริคเกอร์ The Daily Drucker. กรุงเทพฯ-มหานคร: สำนักพิมพ์ศรีปทุม, ๒๕๕๓.

เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (ผู้เขียน), สุตตระการ ธนโกเศศและคณะ (ผู้แปล). **SIX THINKING HAT;**
หมวก 6 ใบ คิด 6 แบบ, พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ชานชาลา, ๒๕๔๖.

JAFFREY A. KRAMES. **JACK WELCH AND THE 4E'S OF LEADERSHIP**. New York:
McGraw-Hill, 2005.

_____. **WHAT the BEST CEOs KNOW; 7 EXCEPTIONAL LEADERSHIPs for their**
LESSONS for TRANSFORMING any BUSINESS. New York: McGraw-Hill,
2003.